

Proiectele realizate de experții rromi în domeniul dezvoltării locale

Janina MICU

În cercetarea de față avem experții rromi care au contribuit la obținerea unor finanțări europene pentru dezvoltarea locală a comunităților de rromi din România.

Acești experți au contribuit prin funcțiile ocupate la monitorizarea și implementarea proiectelor, la realizarea rapoartelelor de la nivel național necesare finanțatorilor din cadrul Guvernului Român și Comisiei Europene.

Aceste proiecte implementate au vizat o paletă mai largă de probleme care au fost abordate la nivel național. Astfel s-au desfășurat proiecte în mai multe direcții de acțiune și orașe ale țării, iar aceste proiecte de dezvoltare comunitară au reprezentat un real succes implicând și comunitatea în toate etapele desfășurării proiectelor finanțate.

Dupa realizarea interviurilor, am identificat progresele înregistrate ale experților rromi care au fost cuprinși în cercetarea de față, iar acestea le voi prezenta foarte pe scurt.

Pentru evaluarea proiectelor din infrastructură este necesar să ținem cont de: disponibilitatea autorităților locale, care de cele mai multe ori sunt parteneri în proiect, de capacitatea de management a coordonatorului și a echipei de proiect, de motivarea exprimată prin implicarea liderilor și membrilor comunității în rezolvarea problemelor. Toate aceste eforturi sunt necesare pentru rezolvarea problemelor comunității rromie iar prin elaborarea și implementarea politicilor publice pentru rromi lucrurile se pot schimba în bine pentru România.

În domeniul dezvoltării locale avem în cercetare un intelectual rrom care a contribuit semnificativ în atragerea de fonduri externe pentru dezvoltarea locală în care B. G. s-a implicat. El a afirmat: „numai în județul Alba într-un an de zile am reușit să strâng

aproape un milion de euro”, precizînd totodată că organizația pe care o deținea nu a participat la obținerea finanțării și că a făcut activism pentru dezvoltarea organizațiilor locale, respectiv Community Base Activation.

Proiectele pentru rromi desfășurate după anul 2002 în care s-a implicat acesta au fost pentru dezvoltarea comunităților locale care au fost orientate în mai multe direcții de acțiune, în care avem: domeniul de activitate legat de educație electorală, proiectele de dezvoltare comunitară, cele din domeniul drepturilor omului și în mod deosebit în domeniul economic de antreprenariat, unde s-a implicat atât pentru rromi, cât și pentru majoritari.

Putem trece la afirmațiile făcute de B.V.C care spune că a contribuit ca expertă la proiectele Phare de dezvoltare locală, acordând prioritate pe o durată de 2 ani de zile acestui domeniu de activitate în care a activat în Județului Cluj-Napoca, perioadă în care a oferit consultanță celor care aveau nevoie, deplasându-se în teren pentru monitorizarea și implementarea proiectelor necesare din domeniu de activitate unde a contribuit și la realizarea rapoartelor necesare dezvoltării locale.

În continuare, avem în cercetare și un intelectual rrom, F.N, care a afirmat că ocupa în domeniul dezvoltării comunitare funcția de Facilitator Comunitar la nivel național pentru Organizația Roma Education Fund. Acesta a contribuit la monitorizarea și implementarea programelor de dezvoltare comunitară adresate rromilor la nivel local.

Organizația Roma Education Fund a desfășurat multe proiecte și programe de dezvoltare comunitară dar și alte proiecte și programe pe diferite teme de actualitate care reprezentau o prioritate în localitățile compacte de rromi din România.

O altă intelectuală rroma, M. I., a desfășurat activități în cadrul Organizației Romani Criss, unde s-a implicat în cadrul unui proiect din domeniul dezvoltării comunitare locale de la nivel național, unde au fost incluse 10 localități din România, printre care și sectorul 2 din București.

Trebuie menționat că în acest proiect, în județul Sălaj s-au înregistrat cele mai bune rezultate, apoi în județul Olt în care această persoană interviuată a realizat implementarea unor activități comune care să-i mobilizeze pe rromi într-o echipă de colaborare pentru rezolvarea problemelor ulterioare.

În derularea acestui proiect s-a ajuns la concluzia că rromii trebuie să participe în mod voluntar la realizarea fiecărei activități desfășurate pentru comunitatea lor, căci dacă aceștia nu sunt implicați, proiectul nu se poate implementa.

De asemenea, și în urma unor rapoarte efectuate de către Comisia Europeană și de alte organizații neguvernamentale internaționale au adus la cunoștință unele aspecte legate de necesitatea implicării comunității în fiecare dintre proiectele de dezvoltare comunitară pentru ca acestea să aibă un real succes.

Cea mai mare realizare a intelectualei de etnie rromă a fost desfășurată în comunitatea din Nușfalău, unde a lucrat timp de 3 – 4 ani în domeniul dezvoltării comunitare.

De asemenea, M.I., a lucrat ca expertă în programele și proiectele de facilitare comunitară de la nivel național iar în programele A.N.R-ului a contribuit cu asistență tehnică în toate proiectele desfășurate de la nivel local.

Avem un alt intelectual rrom, D.G, care după o perioadă de voluntariat a fost angajat ca asistent de program în cadrul Agenției de Dezvoltare Comunitară Împreună într-un program finanțat, care se intitula: Planul de Dezvoltare Locala în comunitățile de rromi.

Proiectul a contribuit la coordonarea unui proiect în domeniul dezvoltării comunitare care a fost finanțat și intitulat More Than Bricks unde rromii din comunitate, incluși în proiect, au învățat să facă cărămizi pentru a-și ridica o casă.

Proiectul a avut continuitate și după finalizarea acestuia, observând că în anii următori rromii au fost angajați de majoritarii din zonă pentru realizarea cărămizilor necesare construcțiilor de case.

Următorul proiect realizat în cadrul Agenției de Dezvoltare Comunitară s-a finanțat de Phare și a fost în domeniul dezvoltării locale în comunitatea Traian unde s-a reușit construirea unei echipe formate numai din rromi pentru derularea proiectelor necesare dezvoltării comunitare.

Putem observa că în cercetare avem și alte persoane care au lucrat la Agenția Națională pentru Romi, unde un intelectual rrom, M.S., afirmă că a lucrat cu asistență tehnică în proiectele care s-au desfășurat la nivel local, obținând o vastă experiență în

jobul anterior unde a lucrat ca expert în facilitare comunitară la Agenției de Dezvoltare Comunitară Împreună din a București.

Un alt intelectual rrom, T.I.M., afirmă că a participat în două proiecte de dezvoltare comunitară, având o contribuție în cele 10 comunități de romi din județul Prahova, urmărind procesul de organizare a grupurilor de inițiativă format din membri rromi și majoritari de la nivel comunitar pentru a colabora cu administrația de la nivel local. Aceștia au participat în mod direct la întâlnirile cu autoritățile locale în procesul de planificare locală, apoi după participarea la unele cursuri în domeniul dezvoltării comunitar, au devenit persoane resursă în comunitățile din care fac parte, în sensul că au devenit o împuternicire a comunităților de rromi pentru influențarea și monitorizarea agendelor locale din județul Prahova.

Un alt intelectual, L.M.E., a participat la proiectul de Facilitare și Dezvoltare Comunitară în Mediul Rural, care a avut drept scop punerea în valoare a resurselor umane și materiale de la nivel local. În acest fel, în comuna Vărbilau din județul Prahova s-au realizat căi de acces efectuate din beton și pavele, pe strazile laterale unde locuiesc cu preponderență cetățenii de etnie rromă.

Tot în cadrul proiectului de Facilitare pentru Varbilau s-a reabilitat baza sportivă și terenul de fotbal, constituindu-se astfel un grup de inițiativă de lucru din rromi, recunoscut de consiliul local.

Concluziile pentru domeniul dezvoltării locale

Concluziile pentru domeniul dezvoltării comunitare sunt prezentate prin realizarea unor proiecte care au avut un impact pozitiv în comunitățile de rromi.

După cum am putut observa, sunt experți rromi care provin fie din sectorul guvernamental, fie din cel neguvernamental, în care o caracteristică importantă de precizat este faptul că cei mai mulți absolvenți de studii superioare au deveniți experți în sectorul neguvernamental, ei fiind ulterior recomandați instituției guvernamentale care se ocupă de efectuarea politicilor publice pentru rromi.

Acești experți incluși în cercetare provin din cele mai importante organizații neguvernamentale, respectiv Agenția de Dezvoltare Comunitară Împreună, Centrul Romilor de Intervenție Socială și de Studii (Romani Criss), Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi (CRCR) și Alianța Civică a Romilor din România (ACRR).

În domeniul dezvoltării comunitare, în calitate de președinte: G.D din cadrul Agenției de Dezvoltare Comunitară Împreună a realizat împreună cu o echipă pe care o coordonează 18 proiecte, intitulate astfel: "PDL Împreună" Plan de Dezvoltare Locală; Centru Comunitar Vâlcele, județul Covasna; Centrul Educațional Poiana Vârbilău; Centrul Profesional pentru Integrarea Tinerilor Abandonați, Construcție Centru Comunitar în Nușfalău Sălaj; Cooperare – colaborare, o măsură de egalizare a șanselor minorităților în localitatea Nușfalău din Județul Sălaj; Dezvoltare comunitară în satul Traianu din județul Ialomița; Dezvoltarea locală a comunității rromilor din Găgești din județul Vrancea: Introducerea curentului electric, emitere cărți și acte de identitate la Nușfalău: Mai mult decât pământ - Plan de dezvoltare locală a comunităților de rromi din Județul Galați; Plan de dezvoltare locală a comunităților de rromi din județul Prahova; Plan de dezvoltare locală a comunităților de rromi din Localitatea Calafat; Planul Național de Acțiune pentru Dezvoltarea Locală a comunităților de rromi; Program de dezvoltare locală în Republica Moldova; Raport privind accesul rromilor la serviciile sociale – studii de caz; Schimb de experiențe între Agenția Împreună și Organizația Femeilor Juvlea Romani - Republica Moldova și Un mediu mai bun și mai sănătos¹.

În cadrul organizației Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi avem desfășurate următoarele proiecte pentru domeniul dezvoltării locale²: programe pentru formarea facilitatorilor comunitari, a instructorilor rromi – agenți ai dezvoltării comunităților rurale interetnice, programul de formare de facilitatori comunitari, formatori rromi pentru ONG-urile rromilor și societatea civilă, precum și dezvoltarea locală a comunităților de rromi din Bontida.

În domeniul dezvoltării locale avem în cadrul Fundației Ruhama următoarele proiecte³: construirea și reabilitarea caselor în comunitatea de rromi din satul Telechiu, acțiuni locale pentru îmbunătățirea relației dintre cetățenii rromi și autoritățile locale din

¹ <http://www.agentiaimpreuna.ro/>

² <http://www.romacenter.ro/>

³ <http://www.ruhama.ro/>

Județul Bihor, Dezvoltare comunitară rurală în macroregiunea Sânmartin - Hidișelu de Sus și Centrul Comunitar de Informare și Consiliere Tincă.

Dinamica finanțărilor programelor destinate comunităților de rromi

Problematika rromă a fost abordată de o largă diversitate de finanțatori începând cu anul 1990, în contextul transformărilor petrecute în România și a dezvoltării societății civile. Cu toate acestea, puțini sunt finanțatorii care au dezvoltat programe coerente, consistente și de durată pentru dezvoltarea comunităților de rromi.

Dintre aceștia, se remarcă:

- Fundația pentru o Societate Deschisă România și Soros Open Network;
- Uniunea Europeană;
- Consiliul Europei;
- Programul MATRA și fundațiile olandeze;
- Misiunea Permanentă a Băncii Mondiale în România;
- UNICEF;
- Agențiile ONU în România (PNUD, UNICEF, UNHCR, ILO);
- Fundația Charles Stewart Mott;
- Organizația Internațională pentru Migrații etc.

Putem observa că Uniunea Europeană este cel mai important finanțator de programe destinate îmbunătățirii situației rromilor, urmată de Fundația pentru o Societate Deschisă. Contribuțiile Guvernului României sunt consistente, dar acestea au apărut odată cu programele Uniunii Europene și sunt co-finanțări ale acestora.

Avem patru perioade esențiale ale dezvoltării acestor programe⁴:

1. Astfel, o primă perioadă este cea până în anul 1997, când toți finanțatorii au abordat problematica rromă mai degrabă fragmentar, nestructurat, în contextul unor programe de finanțare destinate organizațiilor neguvernamentale. Este cazul atât al Fundației pentru o Societate Deschisă, cât și al Uniunii Europene.

2. O a doua perioadă importantă este cea între 1998-1999, odată cu transformările structurale petrecute în Fundația pentru o Societate Deschisă (1997) și care a abordat pentru prima dată, în mod coerent, problematica rromă, printr-un program care aborda atât dezvoltarea societății civile rromă cât și educația, cultura și limba romani etc. Programele FSD au condus la o efervescentă a dezvoltării societății civile a rromilor, care au fost capabile să se organizeze în ceea ce s-a numit Grupul de Lucru al Asociațiilor Rromilor, poate cea mai de succes alianță a comunității rromă și care a acționat ca un partener al structurilor guvernamentale. Este perioada în care Uniunea Europeană pregătește primul program consistent destinat comunităților de rromi, prin programul Phare 1998, destinat realizării primului document de politică publică pentru îmbunătățirea situației rromilor.

3. Cea de a treia perioadă poate fi considerată între 2000-2001, când atât la nivelul Fundației pentru o Societate Deschisă cât și nivelul Uniunii Europene se produc redefiniri de strategie în modul de abordare a problematicii rromă. Astfel, Fundația pentru o Societate Deschisă creează Soros Open Network, o rețea virtuală de organizații neguvernamentale și care au preluat majoritatea programelor clasice gestionate de FSD. Uniunea Europeană se afirmă ca promotorul principal al problematicii rromă, susținând adoptarea unei „Strategii naționale pentru îmbunătățirea situației rromilor” și finanțarea unor programe consistente și coerente pentru promovarea acestora.

4. Odată cu adoptarea Strategiei, se deschide o nouă perioadă în care un nou actor important apare pe piața programelor destinate comunităților de rromi, Guvernul României. Astfel, pentru prima dată fonduri guvernamentale sunt destinate acestor programe, ca și contribuții la programele convenite cu Uniunea Europeană.

⁴ Raport realizat de UNDP. „Evaluarea de impact a programelor pentru comunitățile de rromi din România”, iunie 2005.

În cazul Guvernului României, alocațiile de co-finanțare a programelor convenite cu Uniunea Europeană se fac conform prevederilor legale ale bugetului de stat și sunt, de regulă, utilizate în anul alocării acestora.

În cazul Fundației pentru o Societate Deschisă, alocațiile bugetare anuale trebuie să cheltuite în anul pentru care au fost alocate; în cazul în care sumele nu sunt cheltuite în totalitate în cursul anului dar sunt contractate, acestea pot depăși anul calendaristic respectiv.

În concluzie, finanțatorul principal pentru rromi până în anul 2000 a fost Fundația pentru o Societate Deschisă. Aceste programe au vizat domeniul educației, sănătății, dezvoltării comunitare, calificării profesionale, promovării tineretului rrom, burselor pentru studenții rromi, sprijinirii asumării de către administrația publică a responsabilităților pentru rezolvarea problemelor rromilor etc.

Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi a preluat programe după anul 2000 de la Soros Open Network iar finanțările au mai scăzut.

În anii 2000-2001, majoritatea fondurilor provenite din alocațiile FSD au fost distribuite ca granturi către organizațiile neguvernamentale ale rromilor iar după 2001 fondurile disponibile au fost utilizate pentru implementarea de programe operaționale ale Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Rromi.

Finanțările UNICEF au fost destinate în special proiectelor de acces la educație pentru copiii rromi, pregătirii profesorilor etc. Astfel, UNICEF în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și cu Institutul pentru Științele Educației, a contribuit la realizarea unui studiu privind participarea copiilor rromi la educație, studiu ce a pus bazele dezvoltării unei strategii sectoriale a ministerului.